

Hur får vi ungdomar att välja lantmätaryrket

BOO G LILJE

Fd Överlantmätare i Skåne

Ordförande i utbildningsnämnden för Lantmäteriprogrammet

Lunds Tekniska Högskola

Sverige

Historiskt perspektiv

Då Gustav II Adolf i samband med kriget mot Polen fann det nödvändigt att anställa tyska lantmätare, bad han matematikern Anders Bure att utbilda några lämpliga manspersoner i lantmåteri. Instruktionen till det svenska lantmåteriet och till utbildningen av lantmätare är daterad den 4 april 1628. Från början bestod det svenska lantmåteriet av sex lantmätare. Deras uppgift var att kartlägga landskapet, s k geografiska kartor, och byarna för bland annat beskattning, s k geometriska kartor.

Det upptäcktes snart att personalen var för liten. Det bestämdes att de anställda lantmäternas skulle utbilda "söner till hedervärda män". Detta system användes under många år. Vid slutet av 1600-talet fanns i Sverige cirka 100 lantmätare.

När storskiftesverksamheten startade 1757 ökade behovet av lantmätare liksom dess kompetens i bland annat gradering. Antalet lantmätare hade ökat till 200.

Laga skiftes verksamheten under 1800-talet medförde ett fortsatt ökat behov av lantmätare. Någon större förändring av utbildningen skedde dock inte. Antalet lantmätare var cirka 400 under den mest aktiva omarronderingsperioden.

Diskussioner startade under slutet av 1800-talet om att organisera lantmätarutbildningen inom högskoleverksamheten och då vid Kungliga Tekniska Högskolan (KTH). Emellertid fortsatte utbildningen att ske i Lantmåteristyrelsen regi och riktat mot att försörja det statliga Lantmåteriet med lantmätare.

Civilingenjörsutbildning

Lantmåteri vid KTH

År 1932 startade lantmätarutbildningen vid KTH. Utbildningen var fortfarande i stort inriktad mot verksamhet inom det statliga lantmåteriet.

Olika förändringar skedde under årens lopp allt eftersom de lantmätariutbildade fann nya och vidgade arbetsfält. Utbild-

ningsresurserna ökade och lärarresurserna var goda.

En stor förändring skedde då ett nytt utbildningssystem infördes från 2003. Antagningen är numera gemensam med "Väg- och vatten" och utbildningen sker inom ett "Samhällsbyggnadsprogram". Första läsaren är lika för alla teknologerna. Därefter sker en specialisering som resulterar i nio avslutningar varav tre med inriktning mot lantmåteri. Antalet studenter som startar sin utbildning har sänkts från drygt 200 till 120. Av dessa tas 40 in från samhällsvetenskaplig gymnasielinje.

Lantmåteriutbildning till Lund

Under 1980-talet förändrades studenternas intresse att läsa till civilingenjörer. En markant ökning av utbildningsutbudet skedde genom utbyggnad av regionala högskolor. Men framför allt valdes i första hand den högskola som fanns närmast hemorten.

Detta ledde till att sökande till utbildningen kom framför allt från stockholmsregionen. Och efter avslutad utbildning stannade de kvar i Stockholm. Övriga delar av landet hade svårt att rekrytera lantmätare. För att motverka denna situation startades lantmåteriutbildning 1992 vid Lunds Tekniska Högskola. Utbildningen liknade i stor utsträckning den som gavs vid KTH.

Bra innehåll och god pedagogik!

Det är viktigt för utbildningens framtid att utbildningen har hög pedagogisk nivå. Det skall vara intressant att studera vid programmet.

Lantmåteriutbildningen vid LTH är från hösten 2001 upplagd på ett nytt sätt. Stora delar av undervisningen byggs upp kring projektuppgifter, för vilka det krävs såväl teoretiska kunskaper som förmåga till praktisk problemlösning.

Under den första terminen läser teknologerna grundläggande kurser i

matematik och juridik. Avsikten är att ge teknologerna kunskaper i analytiskt och i logiskt tänkande.

Efter den första terminen följer fem tematerminer. Den första tematerminen har fått namnet "Mark och miljö". Under denna termin sammanförs de gamla ämnena miljökunskap, bygg & miljörikt, teknisk geologi och anläggningsteknik. Tematermin 2 har getts namnet "Geomatik". I denna termin läser teknologerna matematisk statistik, GIS, geodesi och kartteknik. Tematermin 3 kallas "Fastighetsinformation" och innehåller ämnena GIS, programmering, fastighetsinformationsteknik. Tematermin 4 kallas "Fastighetsekonomi" och innehåller ämnena nationalekonomi, företagsekonomi och fastighetsvärdering. Den sista tematerminen, tematermin 5, kallas "Fastighetsbildning" och innehåller ämnena fastighetsbildningsrätt, kommunal markanvändningsplanering och fastighetsteknik. Denna grundutbildning gäller för alla teknologerna. Det innebär att den obligatoriska delen av utbildningen utökats från 100 till 120 poäng.

Under sista åren skall teknologerna specialisera sig. Under ett år läses 40 poäng valfria kurser. Utbildningen avslutas med ett examensarbete motsvarande 20 poäng.

Vad säljer lantmåteriprogrammet?

I samband med att teknologerna startar sin civilingenjörsutbildning får de svara på en demografisk enkät. I denna frågas bland annat efter skälet till varför teknologen valde att läsa lantmåteriprogrammet. Det är intressant att notera att de som sökt till lantmåteriutbildningen inte gör det i första hand för att de har ett speciellt intresse av utbildningen som sådan. Endast 15–20 % av de sökande till lantmåteriutbildningen har angett "intresse" som skäl till val av utbildning. Motsvarande siffra för arkitekturutbildningen i Lund är 90 %. Gym-

nasieeleverna vet inte vad Lantmäteri är, men tror sig åtminstone veta vad arkitekter sysslar med.

De som väljer lantmäteriutbildningen gör det alltså inte för att de är intresserade av lantmäteri. De vill bli civilingenjörer. Men de vill inte läsa de "tunga" tekniska ämnena (57 %). Därför passar den breda utbildningen i lantmäteriprogrammet med kombinationen teknik, juridik och ekonomi (60–70 %).

Hur sprids information om utbildningen?

Det är intressant att notera den stora betydelse som broschyrer har. Upp emot 70 % av dem som svarat på enkäten har angett att informationen erhöles via broschyr. Därefter kommer information från kamrater, följt av information från familjen. Besök vid högskolan har också betydelse. Stora insatser görs för att delta i utbildningsmässor. Dessa har bara marginell betydelse som informationsspridare. SYO-konsulenter eller lärare spelar liten roll. Information via internet får en ökande betydelse.

Vad avgjorde valet av utbildning?

Helt dominerande för det slutliga valet av utbildningsprogram är en broschyr från Högskolan eller programmet. I andra hand har kamrater eller familjen påverkat valet. SYO-konsulenter, lärare, mässor o dylikt har liten eller ingen betydelse vid valet.

Programmets popularitet viktigt

Utbildningen har tidigare haft lågt söktryck. Detta berodde i viss mån på att utbildningen var okänd för studenterna samtidigt som utbildningen hade låg status.

Diskussioner fördes om att byta namn på utbildningen. Något passande alternativt namn finns dock inte. Erfarenheterna från jägmästarutbildningen som i sådant syfte bytte namn till "Skogsvetenskap" var dåliga. Så det har ansetts bäst att behålla samlingsnamnet "Lantmäteri" och med olika medel sälja varumärket.

En målmedveten marknadsföring har gett resultat avseende söktrycket. Sedan några år söker över 80 studenter i första hand till utbildningen i Lund – 2004 antas 50. Knappt 400 söker totalt. Detta placerar lantmäteriutbildningen väl i jämförelse med andra utbildningsprogrammen vid LTH. Antagningspoängen har höjts till 16,35, d v s det krävs ett genomsnitt-

betyg över väl godkänt i alla ämnen. Det har med andra ord blivit svårt att komma in på lantmäteriutbildningen. Ett högt söktryck och höga antagningspoäng ger utbildningen status. Utbildningen blir intressant och allt fler ungdomar stannar upp och intresserar sig för utbildningen.

Flickor söker!

Den första kvinnan utexaminerades från lantmäteriutbildningen 1963. Sedan dess har antalet kvinnor på utbildningen ökat och numera är kvinnorna i majoritet.

Det är helt klart att kvinnorna har stor inverkan på undervisningen. Miljön blir bra. Detta bidrar till utbildningens goda rykte.

Hittills har det främst varit den fastighetsekonomiska inriktningen som intresserad kvinnorna. Men det märks en tydlig förändring mot fastighetsrätten. Det är också glädjande att det inte märks någon skillnad mellan kvinnor och män vid val av den geomatiska inriktningen.

Hur får vi ungdomar till utbildningen?

Som framgått ovan är det ytterst viktigt att högskolan liksom programmet har bra broschyrmaterial.

Vid LTH har L-programmet sedan några år skickat en broschyr till samtliga gymnasier vid naturvetenskaplig och teknisk linje i södra Sverige – det huvudsakliga upptagningsområdet.

De två senaste åren har Mark- och Fastighetsrådet, organiserat av Lantmäteriet och bestående av 14 olika myndigheter och organisationer, tryckt och till samtliga gymnasier i hela landet vid de tekniska linjerna liksom till dem som går samhällsvetenskaplig linje distribuerat en broschyr. Näringslivets insats är viktigt, inte minst med tanke på det stora behovet av lantmäteriutbildade som kommer att uppstå med anledning av förestående pensionsavgångar.

Även "Utvecklingsrådet för Landskapsinformation" har givit ut en broschyr, främst riktad mot den geomatiska verksamheten.

LTH lägger ner stora resurser på att sprida information till ungdomarna vid olika utbildningsmässor, genom att arrangera träffar vid LTH, genom "Flickor på Teknis", "Teknik-åttan" och andra arrangemang. Även om dessa aktiviteter inte är avgörande för val av utbildningsprogram har de säkerligen betydelse i spridning om utbildningsprogrammen. Det är därför viktigt för programmen att

ha bra "ambassadörer" bland teknologerna som studerar på programmet.

Hur ser framtiden ut?

Som noterats kommer de framtida pensionsavgångarna att kräva att fler utbildas än i dag. Konkurrensen om civilingenjörerna Lantmäteri kommer att bli stark. Det är därför viktigt att antalet studenter som antas till utbildningen ökas.

Högt söktryck och höga antagningspoäng är viktiga faktorer när Högskolornas totala resurser skall fördelas.